

Jarosław Matysiak
Poznań

**MATERIAŁY TADEUSZA MALINOWSKIEGO
(1932–2018)
(P.III–176)**

Tadeusz Czesław Malinowski urodził się 8 kwietnia 1932 r. w Poznaniu jako syn Czesława Malinowskiego herbu Pobóg i Czesławy z domu Brożek. Okres II wojny światowej spędził w Radomiu i Lublinie gdzie, po ucieczce ojca za granicę i aresztowaniu matki przez Gestapo, przebywał u rodziny. Po wojnie przebywał w Chełmie Lubelskim, a następnie w Szczecinie.

W październiku 1950 r. rozpoczął studia w zakresie historii kultury materialnej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego. W styczniu 1955 r. otrzymał tytuł magistra historii kultury materialnej na podstawie pracy pt. *Grodziska kultury łużyckiej w Wielkopolsce* napisanej pod kierunkiem prof. Witolda Hensla (praca została opublikowana w „Fontes Archaeologici Posnanienses” w 1955 r.)

Pracę zawodową w zakresie archeologii rozpoczął równolegle ze studiami, w październiku 1950 r., początkowo jako pracownik godzinowy, a w latach 1951–1954, etatowy w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu. Po ukończeniu studiów kontynuował pracę w tejże instytucji na stanowisku: asystenta w latach 1955–1958, adiunkta w latach 1958–1963, kustosa w latach 1963–1974, starszego kustosa w latach 1974–1975. W latach 1958–1971 był kierownikiem działu kultury łużyckiej tegoż Muzeum (dodatkowo, w latach 1958–1960, sprawował nadzór naukowy nad pracą działu naukowo-oświatowego).

W międzyczasie, w grudniu 1960 r. Tadeusz Malinowski uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza (UAM) w Poznaniu na podstawie dysertacji pt. *Obrządek pogrzebowy ludności kultury łużyckiej w Polsce*, której promotorem był prof. Józef Kostrzewski (praca została opublikowana m. in. w „Przeglądzie Archeologicznym” w 1960 r.). Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk humanistycznych otrzymał w marcu 1969 r. na UAM, na podstawie całokształtu dorobku naukowego oraz pracy pt. *Obrządek pogrzebowy ludności kultury pomorskiej* (1969).

W latach 1971–1975 był kierownikiem działu kultury pomorskiej w Muzeum Archeologicznym w Poznaniu. W latach 1973–1974 prowadził wykłady gościnne w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

W październiku 1975 r. podjął pracę na stanowisku docenta w Zakładzie Historii Wyższej Szkoły Pedagogicznej (WSP) w Słupsku. W 1981 r. przez jeden semestr był dziekanem Wydziału Humanistycznego, a w latach 1976–1987 przewodniczącym Senackiej Komisji Wydawniczej WSP. W trakcie swojej pracy w słupskiej uczelni współpracował z kołem naukowym historyków studentów, organizując dla nich 4 nadobowiązkowe obozy archeologiczne (1979 – Poddąbie, 1981 – Łupawa, 1984, 1987 – Hrubieszów).

W roku akademickim 1979–1980 prowadził w ramach prac zleconych wykłady monograficzne w Instytucie Archeologii i Etnografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

W lipcu 1980 r. uchwałą Rady Państwa Tadeusz Malinowski uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk humanistycznych. W sierpniu tego samego roku został powołany na stanowisko profesora nadzwyczajnego w Zakładzie Historii słupskiej uczelni, gdzie pracował do 1993 r.

W 1989 r. uzyskał tytuł profesora zwyczajnego.

W latach 1993–2003 pracował na Uniwersytecie Zielonogórskim. W 2003 r. przeszedł na emeryturę. W latach 2002–2004 prowadził wykłady gościnne w Wyższej Szkole Umiejętności Społecznych w Poznaniu.

Zainteresowania naukowe Tadeusza Malinowskiego obejmowały epokę brązu i wczesną epokę żelaza (*Niektóre zagadnienia rozwoju kulturowego u schyłku epoki brązu i we wczesnej epoce żelaza w Europie Środkowej*, 1995). Przede wszystkim zajmował się obrządkami pogrzebowymi w pradziejach i we wczesnym średniowieczu w Europie Środkowej (m. in. *Obrządek pogrzebowy ludności kultury łużyckiej w Polsce*, 1962; *Obrządek pogrzebowy ludności kultury pomorskiej*, 1969; *Katalog cmentarzysk ludności kultury pomorskiej 1979–1981*).

Ponadto zajmował się znaczeniem bursztynu w pradziejach i we wczesnym średniowieczu Europy (*Problem pozyskiwania bursztynu w pradziejach i we wczesnym średniowieczu na ziemiach polskich*, 1988), przedstawieniami twarzy w ceramice obrzędowej w pradziejach Europy (*W sprawie genezy popielic twarzowych i grobów podkloszowych w kulturze pomorskiej*, 1981), instrumentami muzycznymi i narzędziami dźwiękowymi z wykopalisk archeologicznych od pradziejów po czasy nowożytne w Europie Środkowej (*L'instrument musical d'argile de Lusace*, 1987). Opisywał również kwestie etnogenezy Słowian (*Problem pogranicza prasłowiańsko-prailiryskiego*, 1975) oraz zajmował się interdyscyplinarnymi badaniami pradziejów (*Archeologia i medycyna. Na marginesie „Pamiętnika XIV Uczelnianej Sesji Studenckich Kół Naukowych*, 1980). Obiektem jego zainteresowań było także muzealnictwo archeologiczne. Publikował także artykuły biograficzne.

Łącznie jest autorem ponad 380 publikacji naukowych i popularnonaukowych, w tym kilkunastu książek, ogłoszonych w kraju i za granicą – w Belgii, b. Czechosłowacji, Francji, Japonii, b. Jugosławii, Niemczech, Norwegii, Stanach Zjednoczonych, na Węgrzech, w Wielkiej Brytanii i we Włoszech.

Działalność naukowo-dydaktyczna obejmowała także kierownictwo wieloosobowymi oraz interdyscyplinarnymi ekspedycjami wykopaliskowymi na stanowiskach archeologicznych pochodzących z epoki brązu, wczesnej epoki żelaza, wczesnego średniowiecza i czasów nowożytnych.

Uczestniczył w wielu konferencjach oraz sympozjach – krajowych i międzynarodowych, m. in. w Gdańsku, Poznaniu, Krakowie, Słupsku, Szczecinie, Toruniu, Wrocławiu, Zielonej Górze, a także w Bozsok-Szombathely (Węgry), Poczdamie, Meiningen (NRD), Libicach (Czechosłowacja) oraz Hanowerze i Hamburgu (RFN). Był organizatorem 4 sympozjów naukowych z zakresu archeologii o zasięgu ogólnokrajowym i międzynarodowym (Słupsk 1977, 1979, 1981, 1985).

W latach 1976–1979 był członkiem kolegium redakcyjnego „Koszalińskich Zeszytów Muzealnych”, a w latach 1981–1985 członkiem kolegium redakcyjnego „Rocznika Słupskiego”.

Był członkiem: Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (Komisja Archeologiczna od 1957 r., Wydział Historii i Nauk Społecznych od 1976 r.), Current Anthropology w Chicago (od 1967 r.), Komitetu Archeologii Oddział PAN w Poznaniu (od 1973 r.), The Study Group on Music Archaeology w Hanowerze (od 1983 r.), Polskiego Towarzystwa Historycznego (od 1976 r. do 1985 r., w latach 1978–1981 członek Zarządu Oddziału w Słupsku), Komitetu Nauk Pra- i Protohistorycznych PAN (od 1990 r.), Komitetu Archeologii Oddział PAN we Wrocławiu (od 1993 r.), Lubuskiego Towarzystwa Naukowego (od 1999 r.).

Ponadto był wiceprzewodniczącym zarządu okręgu Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki w Poznaniu (1970–1973). Wraz z bratem Andrzejem Malinowskim brał udział w publikacji książki *Wspomnienia z obozów – Majdanek-Oświęcim-Ravensbrück-Neu Rohlau-Zwodau* Czesławy Malinowskiej (Poznań 2008).

Za swoje osiągnięcia zawodowe i naukowe został odznaczony: Złotym Krzyżem Zasługi (1978), Medalem pamiątkowym za zasługi dla Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie (1984), Medalem za zasługi dla Muzeum Archeologicznego w Poznaniu (1987), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1990), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1998).

Ponadto w 1977 r. był laureatem Nagrody Ministra Nauk, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (indywidualna stopnia trzeciego za osiągnięcia w dziedzinie badań naukowych) za książkę *Wielkopolska u schyłku starożytności* (1975). W latach 1980, 1981 i 1984 był laureatem nagrody Rektora Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku. Ostatnia nagroda – I stopnia – była przyznana za osiągnięcia naukowe.

Do grudnia 1981 r. – nie pełniąc żadnych funkcji – był członkiem Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W latach 1980–1981 był członkiem NSZZ „Solidarność”.

Tadeusz Malinowski był żonaty z Marią Konieczną. Małżeństwo miało córkę Annę i syna Antoniego.

Zmarł 14 grudnia 2018 r. w Poznaniu i pochowany został w dniu 27 grudnia na poznańskim Cmentarzu Komunalnym nr 2 na Junikowie (pole 37, kwatera 3, rząd 1, miejsce 2).

Materiały Tadeusza Malinowskiego zostały przekazane w styczniu 2019 r. do PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu przez żonę Marię Malinowską (ks. nab. „B” 435). Spuścizna została uporządkowana i zinwentaryzowana przez Jarosława Matysiaka w 2020 r. Zawiera materiały z lat 1960–2014. Została podzielona na 2 zasadnicze grupy zgodnie z metodami porządkowania przyjętymi w Polskiej Akademii Nauk Archiwum w Warszawie.

Grupa I z lat 1978–2014 składająca się z 3 j. a., zawiera materiały dotyczące przewodów doktorskich, habilitacyjnych oraz oceny działalności zawodowej i naukowej w związku z nominacją na tytuł profesora. Całość została zaopatrzona w aneksy.

W skład grupy II liczącej 4 jednostki wchodzi materiały biograficzne z lat 1960–1987. Jest to dokumentacja dotycząca przewodu doktorskiego, habilitacji oraz nominacji na profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego autora spuścizny.

Po uporządkowaniu i zinwentaryzowaniu zespół Tadeusza Malinowskiego obejmuje 0,11 mb. akt. W PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu nadano spuściźnie sygnaturę P. III-176. Inwentarz liczy 7 jednostek archiwalnych. Dołączono do niego 3 aneksy.

Źródła i bibliografia

1. PAN Archiwum w Warszawie Oddział w Poznaniu – Materiały Tadeusza Malinowskiego, sygn. P. III-176, j. a. 6–7.
2. Malinowski Andrzej, *Profesor zw. dr hab. Tadeusz Malinowski (1932–2018)*, „Uniwersytet Zielonogórski”, nr 9–10 (257–258) grudzień 2018 – styczeń 2019, s. 50.
3. Malinowski Tadeusz, [W:] *Poczet członków Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, pod red. A. Pihan-Kijasowej, Poznań 2008, s. 280.
4. Malinowski Tadeusz Czesław, [W:] *Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny*, t. 3, M–R, pod red. J. Kapuścika, Warszawa 2000, s. 68–69.
5. Skobelski Robert, *Jubileusz Profesora Tadeusza Malinowskiego*, „Uniwersytet Zielonogórski”, nr 3/1, grudzień 2001/styczeń 2002, s. 7.

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Opiniowanie działalności naukowej	1–3
II. Materiały biograficzne	4–7
Aneksy	3

I. OPINIOWANIE DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ

1. Przewody doktorskie
Oceny, autoreferaty, umowa-zlecenie, umowy o dzieło, korespondencja
1978–2009, rkp., masz., kkp., j. franc., pol., l., k. 188, zob. aneks 1
2. Przewody habilitacyjne
Życiorysy, wykazy osiągnięć w pracy naukowo-badawczej, spisy publikacji, autoreferaty, umowy: o dzieło, zlecenie; oceny i opinie dorobku naukowego w związku z nadaniem stopnia doktora habilitowanego, korespondencja
1979–2014, rkp., masz., l., k. 280, zob. aneks 2
3. Nominacje profesorskie
Życiorysy, wykazy osiągnięć w pracy naukowo-badawczej, spisy publikacji, autoreferaty, umowy o: dzieło, zlecenie; oceny i opinie dorobku naukowego w związku z nadaniem tytułu profesora, korespondencja
1981–2014, rkp., masz., l., k. 300, zob. aneks 3

II. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

4. Doktorat
Ocena i recenzja pracy doktorskiej
1960, rkp., masz., l., k. 6
5. Habilitacja
Oceny dorobku naukowego, opinie o rozprawie habilitacyjnej
1969, 1971, masz., l., k. 22

6. Nominacja na profesora nadzwyczajnego w zakresie nauk humanistycznych
 Protokoły, wnioski opisowe, informacje: o osiągnięciach w działalności naukowo-badawczej i kształcenia kadry naukowej, wykazy publikacji oraz działalności w towarzystwach i instytucjach naukowych, opinie o dorobku naukowym, korespondencja
 1978–1979, rkp., masz., l., k. 103
7. Nominacja na profesora zwyczajnego nauk humanistycznych
 Wniosek, informacje o przebiegu pracy naukowej, dydaktycznej, popularyzacyjnej, w zakresie kształcenia kadry naukowej oraz działalności społeczno-politycznej, wykazy i zestawienia: publikacji, działalności w towarzystwach i instytucjach naukowych, odznaczeń i wyróżnień, opinie o dorobku naukowym
 1987, rkp., masz., kkp., j. czes., pol., niem., l., k. 114

ANEKS 1

J. 1. Przewody doktorskie

- 1) Blajer Wojciech, *Chronologia skarbów z wczesnej i środkowej epoki brązu na terenie Polski*
- 2) Buśko Cezary, *Treści symboliczne kurhanów ludności kultury łużyckiej*
- 3) Gardin du Colette, *La parure d'ambre au Néolithique et à l'âge du Bronze en Europe Occidentale et nordique*
- 4) Mogielnicka-Urban Małgorzata, *Warsztat ceramiczny w kulturze łużyckiej*
- 5) Nowiński Jerzy, *Symbolika obrzędowa grzechotek glinianych epoki brązu i wczesnej epoki żelaza na ziemiach polskich*
- 6) Purowski Tomasz, *Wyroby szklane w kulturze łużyckiej w międzyrzeczu Noteci i środkowej Odry*
- 7) Rysiewska Teresa, *Archeologiczne wskaźniki struktury rodowej na przebadanych antropologicznie cmentarzyskach grupy górnośląsko-małopolskiej i tarnobrzeskiej kultury łużyckiej*
- 8) Walenty Krzysztof, *Obrządek pogrzebowy w okresie późno lateńskim i rzymskim na Pomorzu*

ANEKS 2

J.2. Przewody habilitacyjne

- 1) Blajer Wojciech
- 2) Chochorowski Jan
- 3) Głosek Marian
- 4) Krzak Zygmunt
- 5) Łuczak Bogdan
- 6) Węgrzynowicz Teresa
- 7) Zoll-Adamikowa Helena
- 8) Żychlińska Justyna

ANEKS 3

J.3. Nominacje profesorskie

- 1) Blajer Wojciech
- 2) Bukowski Zbigniew
- 2) Chochorowski Jan

- 3) Dąbrowski Jan
- 4) Dzieduszycki Wojciech
- 4) Krzak Zygmunt
- 5) Okulicz-Kozaryn Łucja
- 6) Szafrński Włodzimierz
- 7) Woźniak Zenon
- 8) Zoll-Adamikowa Helena